

*Жанна Карбовська,
завідувач сектору «Ратуша»
Кам'янець-Подільського державного
історичного музею-заповідника*
*Анна Ніколаєва,
молодший науковий співробітник
Кам'янець-Подільського державного
історичного музею-заповідника*

КОЛЕКЦІЯ СМОТРИЦЬКИХ ПОЛИВ'ЯНИХ МИСОК З ФОНДІВ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ІСТОРИЧНОГО МУЗЕЮ-ЗАПОВІДНИКА

Стаття присвячена дослідженню колекції полив'яних мисок Смотрицького гончарного осередку, яка зберігається у фондах Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника. Результатом роботи стали класифікація та опис колекції. На прикладі однієї музейної збірки вдалось прослідкувати весь шлях, яке пройшло народне гончарство Смотрича протягом ХХ ст.

Ключові слова: народне гончарство, гончарний центр, Поділля, Смотрич, мальована миска, підполив'яний розпис.

Смотрич – містечко в Дунаєвецькому районі Хмельницької області, яке є відомим центром подільського гончарства ХІХ–ХХ століть. Відома дослідниця подільської кераміки, доктор історичних наук, професор Л. Мельничук зазначала: «Не мають собі подібних в оригінальності орнаментики та композиції (дещо схожої до вазопису античної Греції) миски та полумиски із Смотрича... Ніде не досягнуто такої композиційної культури, такого влучного поєднання частих чистих білих площин зі стриманою, витонченою мовою легеньких орнаментів, як у Смотричі» [13, с. 123]. Діяльність цього осередку досліджували: В. Гудак [1], О. Клименко [5; 6; 7; 8; 9; 10], Ю. Лащук [11], Л. Мельничук [13], Ю. Савін [17; 18], О. Прусевич [16], В. Титаренко [19], В. Щегельський [27] та інші науковці.

У зібранні музею є 108 мисок і полумисок кінця ХІХ–ХХ ст. з різних гончарних центрів Поділля. У 1978 р. велику колекцію полив'яних мисок у музей передав М. С. Борковський – місцевий краєзнавець та колекціонер. Наприкінці 80-х і на початку 90-х років наукові співробітники музею поповнили колекцію, збираючи давні речі під час етнографічних експедицій. Значна частина колекції також була отримана шляхом передачі старожитностей до музею окремими особами.

Під час вивчення колекції ми з'ясували, що частина полив'яних мисок не містять інформацію про місце та час виробництва. Дослідниця кераміки О. Ликова, зазначала, що «...майже всі колекції кераміки в Україні від кінці ХІХ й до кінця ХХ століття формувалися безсистемно, в основному зусиллями ентузіастів і випадковими надходженнями. У переважній більшості, особи, які передавали речі до музеїв, і працівники, які комплектували музейні фонди кераміки, не мали фахових керамологічних знань, що, відповідно, відобразилося на атрибутуванні глиняних виробів» [12, с. 61]. В. Титаренко, який опрацював колекцію мисок Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника для альбому «Миски Поділля», зазначив, лише те, що вони походять з території центрального Поділля [19].

Наше дослідження розпочалось із виокремлення власне смотрицьких мальованих мисок із зібрання музею. У результаті нами було відібрано 35 мисок, які за формою та оздобленням можна віднести до смотрицького гончарного центру. За часом виробництва ми розділили їх на три хронологічні групи: вироби першої третини ХХ ст., вироби середини ХХ ст., вироби 80-х років ХХ ст. У додатках подаємо таблиці з інформацією та зображенням усіх опрацьованих мисок (додаток № 1).

До першої групи (вироби першої третини ХХ ст.) увійшло 27 мисок. В інвентарних описах більшості з них зазначається, що дані миски були виготовлені наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., однак датувати їх ХІХ ст. не можна, оскільки в своєму дослідженні О. Клименко зазначала, що для Смотрицького гончарного центру в другій половині ХІХ ст. характерні конічні миски з пружком [10, с. 247]. У відібраній нами колекції миски мають напівсферичну форму, що, відповідно до твердження тієї ж дослідниці, характерно для першої третини ХХ ст. [10, с. 247]. Аналогічна атрибутована кераміка з інших музеїв України теж допомагає датувати цю групу першою третиною ХХ ст., наприклад, на основі альбому В. Титаренка «Миски Поділля» [19] чи фотоархіву Ю. Лащука [14].

Всередині групи можна виділити три типи розпису мисок: з дрібним геометричним орнаментом; з рослинними та сюжетними композиціями; та з широкими горизонтальними різнокольоровими смугами.

Характеризуючи перший тип розпису, варто зазначити, що мисок з дрібним геометричним орнаментом (багаторядними горизонтальними лініями, фляндрівкою та великими краплями) виявилось небагато – 5 мисок [20]. Цей тип оздоблення є найбільш архаїчним з трьох розглянутих і використовувався з II половини ХІХ ст. [11, с. 34]. Такі миски найважче атрибутовувати, оскільки подібні декоративні композиції не були притаманні лише смотрицьким гончарям, а використовувались і в інших гончарних центрах, наприклад у с. Миньківці [9, с. 182].

До другого типу належать миски з рослинними мотивами та зображеннями птахів на білому та коричневому тлі. Вироби цього типу були розділені на два підтипи. Підтип 2а – миски з багатим різнокольоровим оздобленням та білому тлі, які вважались святковим посудом і зберігались у миснику; підтип 2б – миски значно менше декоровані, без побілки, які могли бути святковим посудом біднішого населення або повсякденним столовим посудом більш заможних людей. Мисок обох підтипів у музейному зібранні найбільше – 19 одиниць [21]. Цей спосіб оздоблення почали використовувати смотрицькі гончарі з початку ХХ ст. [9, с. 182; 11, с. 35; 14].

Третій тип – миски з широкими кольоровими смугами або «смугасті миски». У колекції їх нараховується лише 3 одиниці [22]. Такий спосіб розпису теж є характерною ознакою Смотрича. Такий спосіб декорування зустрічається з кінця ХІХ ст. [10, с. 247; 11, с. 35].

Форма мисок першої хронологічної групи – півсферична. Більшість мисок круглобокі або так звані «прості миски». Лише дві миски мають колінчатий злам (ребро) у верхній третині. Миски з ребром ще називають «миски до лавки», «до полицки», «край-ковані» [2, с. 16, 35, 71]. Така форма пов'язана із зручним встановленням їх на мисник.

Вінця мисок першої групи за формою можна розділити на два типи: перший – плоскі широкі, виходять з обох сторін за стінку, верхня площина ледь заокруглена; другий – потовщені валиком і загорнуті всередину. Перший тип характерний для мисок з багатим розписом, другий – для мало орнаментованих без побілки.

Наявність більш та менш вишуканих зразків кераміки в першій хронологічній групі пояснюється змінами в гончарному промислі в 1910–1920-х роках, коли запровадили ремісничі артлі. Вони були спрямовані не на створення високохудожніх зразків кераміки, а на виконання планових замовлень [28, с. 138]. З переходом до «Нової економічної політики» ситуація змінилась. Ю. Лащук, відомий дослідник подільського гончарства, зазначав: «У період 1920–1933 рр. у Смотричі створено найдовершеніші мистецькі гончарні твори, які так прикрашують наші музеї, вражаючи своєю красою й високою художньою культурою» [11, с. 35].

До другої хронологічної групи належать миски, які датуються серединою ХХ ст., в тому числі і вироблені майстром К. П. Білооким. Це – відомий смотрицький гончар, який жив у 1888–1974 роках. Він навчався ремеслу у свого односельчанина: гончаря Т. М. Небес-

ного (1855–1933 роки). Дочка Т. М. Небесного, – Уляна, одружившись із К. П. Білооким (додаток № 2, рис. 1), розмальовувала посуд, який виробляв її чоловік [5, с. 167]. У фондах музею зберігається Диплом 2 ступеня, виданий К. П. Білоокому 15 вересня 1947 р. виконавчим комітетом Кам'янець-Подільської обласної Ради депутатів трудящих* (додаток № 2, рис. 2). Цей диплом ілюструє інший етап в історії українського народного гончарства, коли після Другої світової війни, через брак ужиткового посуду, влада почала заохочувати майстрів вступати в гончарні артілі на базі колишніх осередків і сприяла їхній роботі. [28, с. 139].

У фонди К-ПДІМ-3 у 1970-тих роках передали чотири невеликі миски майстра К. П. Білоокого [23]. Миски розписані в типовій для Смотрича манері: з рослинними композиціями та птахами на білому та коричневому тлі, а також з геометричним зелено-коричневим декором на білому тлі. Всі миски мають напівсферичну форму та короткий потовщений край, який виходить з обох сторін за стінку.

У 1999 році до фондів музею мешканець Кам'янця-Подільського передав ще 4 миски з підполив'яним розписом по білому тлу. Власник мисок зазначив, що їх виготовили в Смотричі. Три з них [24] мають нетиповий для смотрицьких мисок манжет (вертикальний, високий край), розпис у вигляді рослинних мотивів коричневими крапельками та зеленими кривульками з елементами фляндрівки. Ми не знайшли жодної подібної миски, виготовленої у Смотричі, зате аналогії цим мискам трапляються на Тернопільщині (гончарний центр села Товсте та Бережани) [3 с. 102, 261]. Четверта миска [25] має напівсферичну форму з типовим для смотрицьких мисок коротким потовщеним краєм, який виходить з обох сторін за стінку, розпис підполив'яний, дрібний геометричний концентрично розташований.

До третьої хронологічної групи належать миски гончара М. К. Карповича (1927 р. н.), які він зробив у 1987 році. Цей майстер походив з роду смотрицьких гончарів: його батько Костянтин Якович та дід Яків виготовляли простий теракотовий та димлений посуд [5, с. 167]. Три миски роботи М. К. Карповича були зібрані у 1987 році, під час етнографічної експедиції і передані у фонди К-ПДІМ-3 завідувачем відділу музею В. П. Соловей [26]. Вони мають напівсферичну форму, край загорнутий всередину валиком. Розпис підполив'яний, але дуже простий: на двох мисках білими та зеленими краплями намальовані квіти, третя миска декорована прямим та хвилястими лініями білого кольору. Вони належать майстру, який був одним з останніх гончарів Смотрича. З кінця 70-х років у Смотричі мальованих мисок з побілко вже не виробляли [4, с. 147].

Занепад народного гончарства зумовлений розвитком фабричного виробництва. З дешевою продукцією фабрик керамічні вироби кустарів вже не могли конкурувати, а постійні заборони на ремесло зі сторони держави та напівлегальне становище промислу ускладнювало умови роботи гончарів [27, с. 139].

З початку 90-х років ХХ ст. спостерігається поступове відродження народного гончарства. Так в січні 1990 року була створена Національна спілка майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ), в яку увійшли і гончарі. В Смотричі до 2015 року працював М. М. Карпович, член НСМНМУ, який раптово помер від хвороби. Цей майстер виготовляв простий ужитковий для потреб села*. Сучасні українські гончарі вже мають на меті повністю забезпечити людей ужитковим чи святковим посудом. Їхні вироби часто носять декоративний характер та використовуються для оздоблення інтер'єру в якості сувенірів, хоча функціональність гончарних виробів при цьому зберігається.

* Текст диплому: «Згідно з постановою Ради народних комісарів союзу РСР від 22 серпня 1945 року № 2130 видано цей документ Білоокому Полікарпу Петровичу, гончарю Смотрицького райпромкомбіната Кам'янець-Подільського обласного відділу місцевої промисловості за систематичне перевиконання норм і за випуск високоякісної продукції (вищої якості), та як такий, що проробив за спеціальністю гончара 30 років».

* Автори дякують за надану інформацію представнику Хмельницького осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва Храпану Олегу Андрійовичу.

Отже, досліджуючи полив'яні миски м. Смотрич з фондів К-ПДІМ-3, ми класифікували їх за кількома параметрами: часом виробництва, типом розпису та формою посудини. За часом виробництва було виділено три хронологічні групи, які характеризують різні періоди в історії подільського народного гончарства. Найбільшу кількість мисок було датовано першою третиною ХХ ст. Це миски з класичними для Смотрича фляндрівками, «смугасті миски» та миски з сюжетними композиціями на білому чи коричневому тлі. Другу групу становлять миски середини ХХ ст. При збереженні традиційного оздоблення та форми розміри цих мисок значно менші. Остання група (80-ті роки ХХ ст.) представлена найменшою кількістю посуду. Це роботи М. К. Карповича – одного з останніх смотрицьких гончарів, який не практикував художній підполів'яний розпис, а виготовляв простий ужитковий посуд з примітивними орнаментальними схемами.

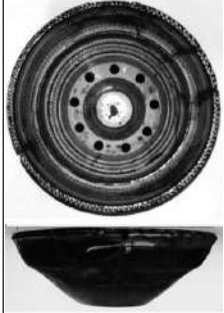
На прикладі даної музейної колекції можна прослідкувати весь шлях, яке пройшло народне гончарство Поділля у ХХ ст.: від рівня мистецьких взірців до рівня утилітарних скромно оздоблених речей чи сувенірів.

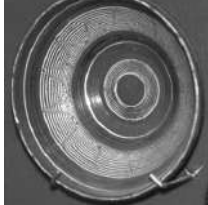

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гудак В. А. Кераміка / В. А. Гудак // Поділля: історико-етнографічне дослідження. – К.: Доля, 1994. – С. 413–425.
2. Данченко Л. Народна кераміка Середнього Придніпров'я / Л. Данченко. – К.: Мистецтво, 1974. – 192 с.
3. Івашків Г. Декор української народної кераміки XVI – першої половини ХХ століть / Г. Івашків. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2007. – 544 с.
4. Історія декоративного мистецтва в Україні. – К., 2011. – Т. 4. – 512 с.
5. Клименко О. Гончарні осередки Черкаської, Чернігівської, Львівської, Хмельницької та Тернопільської областей / Олена Клименко // Українське гончарство: нац. культурол. щоріч. за рік 1995. – Опішне: Українське народознавство, 1996. – Кн. 3. – С. 159–172.
6. Клименко О. Спогади про Смотрич / Олена Клименко // Народне мистецтво. – 2003. – № 3–4. – С. 40–43.
7. Клименко О. Українська мальована миска / Олена Клименко // Народне мистецтво. – 2008. – № 3–4. – С. 28–32.
8. Клименко О. Самобутній осередок подільського гончарства / Олена Клименко // Народне мистецтво. – 2009. – № 1–2. – С. 38–43.
9. Клименко О. Гончарство Поділля: до проблеми атрибуції / Олена Клименко // Українська керамологія: нац. наук. щоріч. за рік 2007. Атрибуція кераміки в Україні. – Опішне: Українське народознавство, 2011. – Кн. III, т. 2. – С. 170–186.
10. Клименко О. Гончарство Поділля другої половини XIX – початку ХХ ст. як мистецьке явище / Олена Клименко // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею заповідника. – Кам'янець-Подільський, 2017. – Т. 1. – С. 236–253.
11. Лащук Ю. П. Специфіка гончарства Смотрича й Адамівки / Ю. П. Лащук // Народна творчість та етнографія. – 1969. – № 1. – С. 32–36.
12. Ликова О. Атрибутування глиняних виробів: суть проблеми / Оксана Ликова // Етнічна історія народів Європи: Збірник наукових праць. – Київ: УНІСЕРВ, 2010. – Вип. 32. – С. 61–68.
13. Мельничук Л. С. Гончарство Поділля в другій половині XIX – ХХ століттях: історико-етнографічне дослідження / Лідія Мельничук. – К.: УНІСЕРВ, 2004. – 349 с.
14. Пошивайло О. Фотоархів Юрія Лащука: Смотрич / О. Пошивайло, О. Правденко // Українська керамологія: нац. наук. щоріч. 2001. – Опішне: Українське народознавство, 2001. – К. 1. – С. 338–359.
15. Пошивайло О. Музейний ландшафт гончарської України / О. Пошивайло // Український керамологічний журнал. – 2003. – № 2–4. – С. 5–24.
16. Прусевич А. Гончарный промысел в Подольской губернии / А. Прусевич // Кустарные промыслы Подольской губернии. – К.: типолитография С. В. Кульженко, 1916. – С. 9–116.

17. Савін Ю. Гончарство Поділля. Комплексний збір пам'яток гончарства Смотрича у Кам'янець-Подільському історичному музеї-заповіднику / Ю. Савін // Українське гончарство: наук. зб. за минулі літа. – К.: Опішне, 1993. – Кн. 1. – С. 301–304.
18. Савін Ю. Бесіди з гончарами Смотрича Дунаєвецького району Хмельницької області / Ю. Савін // Українське гончарство. – 1996. – Кн. 3. – С. 486–495.
19. Титаренко В. Миски Поділля. Альбом / Володимир Титаренко. – К.: Народні джерела, 2007. – 152 с.
20. Фонди Кам'янець-Подільського державного історичного музею заповідника (далі – Фонди К-ПДІМ-3), інв. № Ккер 10, інв. № Ккер 19, інв. № Ккер 29, інв. № Ккер 113, інв. № Ккер 693.
21. Фонди К-ПДІМ-3, інв. № Ккер 7, інв. № Ккер 11, інв. № Ккер 12, інв. № Ккер 13, інв. № Ккер 17, інв. № Ккер 18, інв. № Ккер 23, інв. № Ккер 30, інв. № Ккер 689, інв. № Ккер 690, інв. № Ккер 694, інв. № Ккер 698, інв. № Ккер 699, інв. № Ккер 700, інв. № Ккер 1320, інв. № Ккер 1343, інв. № Ккер 1344, інв. № Ккер 1698, інв. № Ккер 1795.
22. Фонди К-ПДІМ-3, інв. № Ккер 25, інв. № Ккер 1084, інв. № Ккер 1627.
23. Фонди К-ПДІМ-3, інв. № Ккер 111, інв. № Ккер 112, інв. № Ккер 114, інв. № Ккер 115.
24. Фонди К-ПДІМ-3, інв. № Ккер 2009, інв. № Ккер 2010, інв. № Ккер 2011.
25. Фонди К-ПДІМ-3, інв. № Ккер 2012.
26. Фонди К-ПДІМ-3, інв. № Ккер 897, інв. № Ккер 898, інв. № Ккер 899.
27. Щегельський В. Гончарний промисел на Поділлі у дослідженнях навчально-наукової лабораторії етнології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / В. Щегельський, В. Гудима // Науковий вісник «Межибіж»: матер. Шостої наук.-краєзн. конф. «Стародавній Межибіж в історико-культурній спадщині України» і Міжнар. наук. симпозиуму «Євреї Великого Князівства Литовського на теренах Литви й України» – Межибіж; Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2012. – Ч. 2. – С. 137–143.

ДОДАТОК №1

<i>Перша група: вироби першої третини ХХ ст.</i>					
Перший тип					
№№	Шифр	Зображення	Розміри	Де знайдено	Рік надходження у фонди
1.	Ккер 10		d вінець – 27,0 см d денця – 10,5 см h – 8,0 см	с. Гораївка, Кам'янець- Подільський район, Хмельницька обл.	1978 р. (з колекції С. М. Борковського)
2.	Ккер 19		d вінець – 28,5 см d денця – 10,0 см h – 9,5 см	м. Дунаївці, Хмельницька обл.	1978 р. (з колекції С. М. Борковського, куди потрапила у 1959 р.)

3.	Ккер 29		d вінець – 27,0 см d денця – 7,5 см h – 10,0 см	-	1978 р. (з колекції С. М. Борковського)
4.	Ккер 113		d вінець – 24,0 см h – 6,5 см.	с. Мальчевці, Барського р-ну, Вінницької обл.	1980 р. (від власників надійшла у 1962 р.)
5.	Ккер 693		d вінець – 24,0 см d денця – 9,0 см	с. Чабанівка, Кам'янець- Подільський район, Хмельницька обл.	1987 р. (збори В. П. Соловей)
Другий тип					
Підтип 2а					
6.	Ккер 7		d вінець – 22,5 см d денця – 7,5 см h – 7,0 см	с. Корначівка, Ярмолинецького району, Хмельницької обл.	1978 р. (з колекції С. М. Борковського)
7.	Ккер 11		d вінець – 26,0 см d денця – 9,0 см h – 7,5 см	с. Лоївці, Ново-Ушицького району, Хмельницької обл.	1978 р. (з колекції С. М. Борковського)
8.	Ккер 12		d вінець – 28,5 см d денця – 10,0 см	с. Петришівка, Вінківського району, Хмельницької обл.	1978 р. (з колекції С. М. Борковського)
9.	Ккер 17		d вінець – 25,0 см d денця – 9,0 см	с. Сокілець, Дунаєвського району, Хмельницької обл.	1978 р. (з колекції С. М. Борковського)

10.	Ккер 18		d вінець – 29,0 см d денця – 10,0 см h – 9,0 см	с. Смотрич, Дунаєвецького району, Хмельницької обл.	1978 р. (з колекції С. М. Борковського, куди потрапила у 1961 р.)
11.	Ккер 23		d вінець – 20,5 см d денця – 9,5 см	-	1978 р. (з колекції С. М. Борковського, куди потрапила у 1964 р.)
12.	Ккер 30		d вінець – 26,0 см d денця – 9,0 см	-	1978 р. (з колекції С. М. Борковського)
13.	Ккер 689		d вінець – 25,0 см d денця – 7,5 см h – 8,0 см	с. Чабанівка, Кам'янець- Подільський район, Хмельницька обл.	1987 р. (збори В. П. Соловей)
14.	Ккер 690		d вінець – 25,0 см d денця – 8,5 см h – 8,0 см	с. Чабанівка, Кам'янець- Подільський район, Хмельницька обл.	1987 р. (збори В. П. Соловей)
15.	Ккер 698		d вінець – 24,0 см d денця – 9,0 см h – 9,0 см	с. Чабанівка, Кам'янець- Подільський район, Хмельницька обл.	1987 р. (збори В. П. Соловей)
16.	Ккер 699		d вінець – 26,0 см d денця – 9,0 см h – 9,5 см	с. Чабанівка, Кам'янець- Подільський район, Хмельницька обл.	1987 р. (збори В. П. Соловей)

17.	Ккер 1343		d вінець – 28,5 см d денця – 9,4 см h – 7,4 см	с. Боришківці, Кам'янець- Подільського району, Хмельницької обл.	1989 р. (збори В. П. Соловей)
18.	Ккер 1344		d вінець – 29,0 см d денця – 10,2 см h – 8,8 см	с. Боришківці, Кам'янець- Подільського району, Хмельницької обл.	1989 р. (збори В. П. Соловей)
19.	Ккер 1698		d вінець – 21,5 см d денця – 6,5 см h – 7,0 см	с. Майдан- Карачівецький, Віньківський район, Хмельницької обл.	1990 р. (збори В. П. Соловей)
20.	Ккер 1795		d вінець – 27,0 см d денця – 9,5 см h – 8,5 см	с. Карачківці, Чемеровецького району, Хмельницької обл.	1991 р. (збори В. П. Соловей)
Підтип 2б					
21.	Ккер 13		d вінець – 26,0 см d денця – 8,5 см h – 9,0 см	с. Гуменці, Кам'янець- Подільського району, Хмельницької обл.	1978 р. (з колекції С. М. Борковського, куди потрапила у 1963 р.)
22.	Ккер 694		d вінець – 24,0 см d денця – 9,0 см h – 9,0 см	с. Чабанівка, Кам'янець- Подільський район, Хмельницька обл.	1987 р. (збори В. П. Соловей)

23.	Ккер 700		d вінець – 26,0 см d денця – 9,0 см h – 9,5 см	с. Чабанівка, Кам'янець- Подільський район, Хмельницька обл.	1987 р. (збори В. П. Соловей)
24.	Ккер 1320		d вінець – 23,5 см d денця – 8,5 см h – 8,4 см	с. Глібів, Ново- Ушицького району, Хмельницької обл.	1989 р. (збори В. П. Соловей)
Третій тип					
25.	Ккер 25		d вінець – 26,0 см d денця – 9,5 см	с. Оринін, Кам'янець- Подільського району, Хмельницької обл.	1978 р. (з колекції С. М. Борковського, куди потрапила у 1960 р.)
26.	Ккер 1084		d вінець – 25,5 см d денця – 9,0 см h – 7,5 см	с. Зелені Курилівці, Ново- Ушицького району, Хмельницької обл.	1988 р. (збори В. П. Соловей)
27.	Ккер 1627		d вінець – 24,0 см d денця – 9,0 см h – 7,0 см	сmt. Вільківці, Хмельницької обл.	1989 р. (від власника надійшла у 1962 р.)
Друга група: вироби середини ХХ ст.					
1.	Ккер 111		d вінець – 23,5 см d денця – 8,5 см	с. Смотрич, Дунаєвецького району, Хмельницької обл.	1970 р.

2.	Ккер 112		d вінець – 22,0 см d денця – 8,5 см	с. Смотрич, Дунаєвецького району, Хмельницької обл.	1970 р.
3.	Ккер 114		d вінець – 21,0 см d денця – 8,5 см h – 7,5 см	с. Смотрич, Дунаєвецького району, Хмельницької обл.	1970 р.
4.	Ккер 115		d вінець – 21,5 см d денця – 8,5 см	с. Смотрич, Дунаєвецького району, Хмельницької обл.	1974 р. (виготовлена майстром у 1950-тих роках)
5.	Ккер 2012		d вінець – 30,0 см d денця – 12,0 см h – 9,0 см		1999 р.
Третя група: вироби 80-тих років ХХ ст.					
1.	Ккер 897		d вінець – 19,0 см d денця – 7,0 см	с. Смотрич, Дунаєвецького району, Хмельницької обл.	1987 р.
2.	Ккер 898		d вінець – 20,0 см d денця – 6,5 см h – 6,0 см	с. Смотрич, Дунаєвецького району, Хмельницької обл.	1987 р.

3.	Ккер 899		<p>d вінець – 21,0 см d денця – 8,5 см h – 7,5 см</p>	<p>с. Смотрич, Дунаєвецького району, Хмельницької обл.</p>	1987 р.
----	----------	---	---	--	---------

ДОДАТОК №2

Рис. 1. Сімейне фото Полікарна та Уляни Білооких

Рис. 2. Диплом другого ступеня, виданий Білоокому П. П. за систематичне перевиконання норм та випуск високоякісної продукції від 15 вересня 1947 року.